

**Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin 2018- ci il 16 may tarixli Ü-012 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş**

**Azərbaycan Respublikasına vəhşi, heyvanat parkı və sirk heyvanlarının idxalına dair**

**BAYTARLIQ TƏLƏBLƏRİ**

Hazırkı baytarlıq tələblərinin qüvvəsi ev, kənd təsərrüfatı və ya xəzdərili heyvanlara aid olmayan bütün növ heyvanlara (məməlilər, quşlar, balıqlar, suda-quruda yaşayanlar, sürünənlər, hörümçəkkimilər, həşəratlar və s.) şamil edilir.

Azərbaycan Respublikasına idxala heyvanat parkları, fermalar, sirklər, kolleksiyalar və s. (bundan sonra – “təsərrüfatlar” adlandırılacaq), habelə yer və ya akvatoriyalardan (bundan sonra – “ərazilər” adlandırılacaq) gələn, kliniki cəhətdən sağlam, aşağıdakı yoluxucu xəstəliklərdən azad heyvanlara icazə verilir.

**a) xəstə və ya xəstəlik törədicisini daşıya bilən bütün növ heyvanlar üçün:**

- ölkə ərazisində son 12 ay ərzində - dabaq, iribuynuzlu heyvanların taunu;
- ölkə ərazisində son 3 il ərzində - donuzların Afrika taunu;
- təsərrüfatın ərazisində son 20 gün ərzində - qarayara.

**b) iri cütdırnaqlılar üçün (iribuynuzlu mal-qara, zubrlar, kəllər, zebular, yaklar, antiloplar, zürafələr, bizonlar, marallar və digərləri):**

- BEB-in “Beynəlxalq baytarlıq məcəlləsi”nin tələblərinə uyğun olaraq, ölkə ərazisində - süngərvari ensefalopatiya;

- ölkə ərazisində son 3 il ərzində - iribuynuzlu heyvanların yoluxucu nodulyar dermatiti (qabarcıq), Rift vadisi qızdırması, blutanq, xırdabuynuzlu heyvanların taunu, maralların epizootik hemorragik xəstəliyi;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 3 il ərzində - bruselyoz, leykoz, vərəm, paratuberkulyoz;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 12 ay ərzində - viruslu diareya, besnoitioz;

**c) xırda cütdırnaqlılar üçün (qoyunlar, keçilər, xallı marallar, muflonlar, vəhşi qoçlar, dağ keçiləri, cüyürlər və digərləri):**

- ölkə ərazisində son 3 il ərzində - Rift vadisi qızdırması, xırdabuynuzlu heyvanların taunu, blutanq, maralların epizootik hemorragik xəstəliyi;

- ölkə ərazisində son 12 ay ərzində - Ku-qızdırması;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 5 il ərzində - paratuberkulyoz, skrepi, Medi-Visna, artrit-ensefalit, adenomatoz;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 3 il ərzində - vərəm, bruselyoz;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 12 ay ərzində - qoyun və keçilərin çiçəyi;

**ç) təkdırnaqlılar üçün (atlar, eşşəklər, qatırlar, ponilər, zebular, qulanlar, Prjevalski atları, kianqilər və digərləri):**

- ölkə ərazisində son 3 il ərzində - atların Afrika taunu, bütün növ infeksiyon ensefalomielitlər, viruslu arterit;

- inzibati ərazidə (ştat, əyalət, ərazi, dairə və digərləri) son 12 ay ərzində - cütləşmə xəstəliyi, sura (triponosom Evansi), piroplazmoz (babeziya Kabani) və nuttaliyoz (babeziya Ekv), quduzluq;

- təsərrüfatın ərazisində son 12 ay ərzində - atların infeksiyon metriti;

**Qeyd:** atların idxalı zamanı qüvvədə olan “Azərbaycan Respublikasına cins, iş və idman atlarının idxalına dair baytarlıq tələbləri”ni əldə rəhbər tutmaq lazımdır.

**d) ev və vəhşi donuzlar üçün:**

- təsərrüfatın ərazisində (ştat, əyalət, ərazi, dairə və digərləri) son 12 ay ərzində - donuzların klassik taunu, vezikulyar stomatit, çiçək, Aueski xəstəliyi, donuzların enteroviruslu ensefalomieliti (Teşən xəstəliyi);

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 3 il ərzində - trixenelyoz, donuzların reproduktiv-respirator sindromu;

**e) yırtıcılar üçün:**

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 12 ay ərzində - yırtıcıların taunu, viruslu enteriti, toksoplazmoz, infeksiyon hepatit, quduzluq;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 6 ay ərzində - tulyaremiya;

**ə) quşlar üçün:**

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 6 ay ərzində - ornitoz (psittakoz), infeksiyon bronxit, çiçək, Hind toyuqlarının reoviruslu infeksiyası və rinotraxeiti;

- inzibati ərazidə (ştat, əyalət, ərazi, dairə və digərləri) son 12 ay ərzində - Nyukasl xəstəliyi;

**f) su quşları üçün:**

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 6 ay ərzində - Derji xəstəliyi, ördəklərin taunu, ördək balalarının viruslu hepatiti, ornitoz (psittakoz);

**g) gəmiricilər üçün:**

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 12 ay ərzində - toksoplazmoz;

- təsərrüfatda və ya ərazidə son 6 ay ərzində - miksomatoz, çöl dovşanlarının viruslu hemorragik xəstəliyi, tulyaremiya;

**ğ) kürəkayaqlılar, balinakimilər üçün:**

- onların yaşadıkları (törədikləri) yerlərdə son 3 il ərzində - suitilərinin taunu (morbilliviruslu infeksiya), vezikulyar ekzantema.

Azərbaycan Respublikasına göndərilməsi üçün seçilmiş heyvanlar 21 gündən az olmayaraq, kliniki müayinənin və termometriyanın aparıldığı ixracatçı ölkənin xüsusi karantin bazalarında və ya ayrıca yerlərdə saxlanılır. *Bu müddət ərzində idxalçı ölkədə qəbul edilmiş üsullarla dövlət baytarlıq laboratoriyasında diaqnostik müayinələr aparılır:*

a) iri cütdırnaqlılar – bruselyoza, vərəmə, paratuberkulyoza, leykoza görə;

b) xırda cütdırnaqlılar – bruselyoza, paratuberkulyoza, blutanqa görə;

c) təkdırnaqlılar – manqoya, cütləşmə xəstəliyinə, suraya (triponosoma Evansi), pirop plazmoza (babeziya Kabani) və nuttalioza (babeziya Ekvii), anaplazmoza, rinopnevmoniya, infeksiyon metritə, infeksiyon anemiyaya, viruslu arteritə görə;

ç) yırtıcılar:

- itlər, canavarlar, çaqqallar, kaftarlar – toksoplazmoza görə;

d) quşlar (tutuquşular, göyərçinlər) – ornitoza (psittakoz) görə.

Əgər onlar son 6 ay ərzində peyvənd olunmayıblarsa, göndərilməzdən öncə 20 gündən gec olmayaraq heyvanları peyvənd edirlər:

- cütdırnaqlıları – qarayara və trixofitiyaya qarşı;

- təkdırnaqlıları – qarayara, trixofitiya və qripə qarşı;

- atları, bundan başqa – rinopnevmoniyaya qarşı;

- donuzları – klassik tauna, qızıl yelə və Aueski xəstəliyinə qarşı;

- itləri, canavarları, çaqqalları – yırtıcıların taunu və psevdomonozə qarşı;
- itləri, canavarları, çaqqalları – quduzluğa, hepatitə, viruslu enteritə, parkoviruslara, leptospiroza qarşı;
- pişikimiləri – quduzluğa, panleykopeniyaya və viruslu rinotraxeitə qarşı;
- gəmiriciləri (çöl dovşanları) - miksomatoza və viruslu hemoraji xəstəliyə qarşı;
- quşlar (toyuqimilər fəsiləsi) – Nyukasl xəstəliyinə qarşı.

İdxalçının tələbinə əsasən digər xəstəliklərə qarşı peyvəndləmələr nəzərdə tutula bilər.

Göndərməzdən 2-14 gün öncə cütdırnaqlılar və donuzlar leptospiroza, ektoparazitlərə qarşı təmizlənməli və dehelmintizasiyadan keçməlidirlər.

Yuxarıda sadalanmış bütün diaqnostik müayinələrə görə mənfi nəticələr vermiş heyvanların Azərbaycan Respublikasına göndərilməsinə icazə verirlər.

Nəqliyyat vasitələri ixracatçı ölkədə qəbul edilmiş qaydalara uyğun işlənir və hazırlanır.

Hazırkı tələblərdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi diaqnostik müayinələrin və peyvəndlərin aparıldığı tarixlərin göstəriləyi ixracatçı ölkənin dövlət baytar həkimi tərəfindən imzalanmış, ona aydın olan dildə və beynəlxalq dildə tərtib olunmuş baytarlıq sertifikatları ilə tam təsdiq olunmalıdır.

Heyvanların Azərbaycan Respublikasına göndərilməsi üçün yüklənməsi yalnız idxalçı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən icazənin alınmasından sonra mümkündür.

Vəhşi təbiətdə ovlanmış heyvanların idxalı zamanı və sərbəst saxlanılmayan heyvanların idxalı zamanı Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi tərəfindən bu məqsədlə səlahiyyətlanmış mütəxəssislər tərəfindən ixrac edilən heyvanların yoxlama nəzarəti həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisinə çatdırıldıqdan və dövlət sərhəd baytarlıq nəzarətindən keçdikdən sonra heyvanlar 30 gün müddətinə xüsusi hazırlanmış yerlərdə karantinə yerləşdirilirlər və bu müddət ərzində Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin nəzarəti altında zəruri diaqnostik müayinələr, işləmələr və peyvəndləmələr aparılır.